

Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie

Proiectul 15.817.04.01F „Sănătatea psihică, exteriorizarea ei, teste și tehnologie de estimare, dezvoltarea sistemului de clasificare a acesteia”

Directorul proiectului, academician Teodor FURDUI

Rezumat

Au fost elaborate și dezvoltate bazele științifice ale psihosanocreatologiei, ca o direcție nouă, componentă a sanocreatologiei, în special au fost identificate blocurile neuropsihice, ce determină sănătatea psihică și modalitățile de manifestare a lor, a fost evidențiat etalonul sănătății psihice, ca unitate de estimare a ei, a fost elaborat un sistem de clasificare a sănătății psihice și descrise 6 grupe de sănătate în care au fost incluse 18 nivele de exteriorizare a sănătății psihice, au fost identificați psihoindicatorii sănătății psihice și elaborat algoritmul de estimare a sănătății psihice.

În scopul elaborării testelor și tehnologiei de determinare a nivelelor individuale de sănătate psihică a fost elaborat conceptul blocurilor neuropsihice, ce asigură activitatea psihică și care prevede estimarea structurilor lor constituente, ce determină modalitatea exteriorizării funcției blocurilor, în special, formarea și menținerea sănătății psihice și evidențierea reacțiilor neuropsihice, specifice acestor blocuri, ce reflectă starea psihică a mediului intern și extern al organismului.

În corespundere cu specificul tabloului fenomenologiei, ce exteriorizează reflectarea mediului intern și extern al organismului, reacțiile și procesele psihice similare au fost structurate în șase blocuri neuropsihice: cognitiv; emoțional-sentimental; socio-comportamental; comunicativ; individual-semantic; neurofiziologic.

A fost stabilit că comportamentul, emoțiile și comunicarea reflectă atât starea sanogenă, cât și cea disanogenă a psihicului organismului uman. Dacă din cele 416 unități nozologice ale tulburărilor psihice identificate în prezent și incluse în Clasificatorul Internațional al Maladiilor CIM-10, 356 (85,6%) de unități nozologice au caracter comportamental, 88 (24,7%) de unități nozologice – emoțional și 44 (10,1%) de unități nozologice – de comunicare, apoi sanogenitatea psihică, de rând cu componenta neuropsihică cognitivă pe deplin este determinată de comportament, emoții și comunicare.

În debut au fost elaborate conceptele privind „Componenta integrativ-cognitivă sanogenă” și „Componenta integrativ-cognitivă disanogenă”, „Emoțiile sanogene” și „Emoțiile disanogene”, „Comportamentul sanogen” și „Comportamentul disanogen”, „Comunicarea sanogenă” și „Comunicarea disanogenă”, „Activitatea individual-semantică sanogenă” și „Activitatea individual-semantică disanogenă”.

În premieră au fost identificate premisele modalității de manifestare a acestor procese, în baza cărora au fost elaborați circa 1500 de itemi pentru estimarea sanogenității componentei integrativ-cognitive, emoțiilor, comportamentului, comunicării și a activității individual-semantică.

Rezultatele obținute au permis de a elabora șapte procedee euristice de estimare a gândirii, memoriei, conștiinței ca părți ale componentei integrativ-cognitive, a emoțiilor,

comportamentului, comunicării și a activității individual-semantice, care permit de a determina sanogenitatea acestor procese psihice.

În baza studiilor particularităților manifestării fenomenologiei stării sănătății psihice și a conceptului sanocreatologic al sănătății psihice pentru prima dată a fost elaborat și argumentat un etalon al calității sănătății psihice – „nivelul de exteriorizare a sănătății psihice”, ce reflectă identitatea stării sănătății psihice personale și se manifestă prin reflectarea psihică de către creier a stării generale a mediului intern și extern al organismului și se exteriorizează prin sano- și dissanoindicatori.

În premieră a fost elaborat un concept privind clasificarea nivelurilor individuale de sănătate psihică, ce permite identificarea nivelurilor individuale de sănătate psihică a subiectului, în baza căruia au fost evidențiate 18 niveluri individuale de sănătate psihică, succint caracterizate și structurate în șase grupe în funcție de caracterul manifestării psihosanogeniilor, psihosanodissanogeniilor și psihopatiilor, capacității de autoasigurare a activității vitale și a existenței vieții proprii și a familiei sale și de a se opune intențiilor ce pot aduce prejudicii sie, altora sau naturii.

Au fost stabilite pentru prima dată reacțiile și procesele psihice principale, ce determină sanogenitatea stării psihice – perceperea și reflectarea adecvată a mediului înconjurător în corespundere cu care are loc organizarea activității subiectului, orientarea în timp și spațiu, adaptarea socială, autoasigurarea activității vitale și a existenței, precum și manifestarea capacităților de a se opune intențiilor ce pot aduce prejudicii sie, societății sau naturii.

În premieră, în baza conceptelor elaborate referitor la sanogenitatea și dissanogenitatea blocurilor neuropsihice, au fost identificați psihoindicatorii ce reflectă reacțiile și procesele psihice ale blocurilor neuropsihice: 11 psihosanoindicatori, 8 psihodissanoindicatori și 6 psihopatoindicatori caracteristici blocului cognitiv; 7 psihosanoindicatori, 7 psihodissanoindicatori și 5 psihopatoindicatori ai blocului emoțional-sentimental; 8 psihosanoindicatori, 9 psihodissanoindicatori și 10 psihopatoindicatori pentru blocul comportamental; 6 psihosanoindicatori, 6 psihodissanoindicatori și 9 psihopatoindicatori pentru blocului comunicativ; 6 psihosanoindicatori, 7 psihodissanoindicatori și 9 psihopatoindicatori caracteristici activității individual-semantice; 6 psihosanoindicatori, 12 psihodissanoindicatori și 10 psihopatoindicatori pentru blocul neurofiziologic.

Pentru prima dată a fost elaborat un concept și o tehnologie a algoritmului de estimare a nivelurilor individuale de sănătate psihică, ce include patru etape:

- I. Studiarea reflectării psihosanogene/psihodissanogene/psihopatogene a stării mediului intern al organismului;
- II. Cercetarea reacțiilor și proceselor psihosanogene/psihodissanogene/psihopatogene ce reflectă mediul extern al organismului;
- III. Determinarea nivelurilor individuale de sănătate psihică;
- IV. Acțiunile direcționate ale subiectului sau apropiaților pentru menținerea sau corectarea stării sănătății psihice în conformitate cu nivelul stabilit de sănătate psihică.

Algoritmul elaborat permite de a estima starea sănătății psihice a populației și de a orienta privind procedeele și măsurile, ce sunt necesare de a fi întreprinse în scopul corectării și sporirii sanogenității psihice a subiectului concret.